

Peruspalveluministeri Susanna Huovinen

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman julkaisuseminaari ja Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelman väliarviointiseminaari 8.4.2014
Avaussanat

Arvoisat seminaarin osanottajat

Ensimmäisen kansallisen seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman valmistumisesta on kulunut seitsemän vuotta. Ohjelma vei ansiokkaasti eteenpäin seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämistä maassamme. Kuten arvata saattaa, yksi ohjelmakausi näin laajan ja vaativan asian toimeenpanossa merkitsi vasta hyvää alkua. Tänään voimme iloita siitä, että tämä toimintaohjelma on uudistettu vastaamaan haasteisiin aina vuoteen 2020 saakka.

Uusi ohjelma noudattaa edeltäjänsä jäsennyötä ja on sisällöltään varsin laaja. Esimerkkejä uusista, otsikkotasollakin näkyvistä tärkeistä painotuksista ovat monikulttuurisuus, mielenterveyden yhteys seksuaaliterveyteen, ja tahaton lapsettomuus. Kouluterveyskyselyn tuoreimmat tulokset niin tyttöjen mutta myös poikien seksuaalisen häirinnän kokemuksista herättävät suurta huolta. Seksuaalinen väkivalta ja häirintä ovatkin edelleen merkittäviä ongelmia. Niihin uusi ohjelma tarttuu aikaisempaa määrätietoisemmin.

Raskauden ehkäisyyn, sekä seksuaaliterveyteen liittyvä neuvonta kuuluvat neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lakisääteisiin palveluihin. Meillä on hyvä mahdollisuus suuren väestönosan seksuaaliterveyden edistämiseen, sillä universaaleissa palveluissa tavoitetaan joka vuosi kokonaiset ikäluokat lapsia ja heidän vanhempiaan.

Myös tämän vuoden elokuussa voimaan tulevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain suomia mahdollisuuksia on käytettävä täysimääräisesti hyväksi. Lain mukaan opiskeluhuolto-suunnitelmaan on sisällytettävä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoa, on mahdollisuus saada opiskelijat ja monialainen toimijajoukko mukaan ongelmien ehkäisemiseen ja kitkemiseen.

Seksuaaliterveyttä edistettäessä on tarpeen kiinnittää huomiota sellaisiin sairauksiin, jotka vaikuttavat väestön seksuaaliterveyteen. Yleisimmät seksikontaktissa tarttuvat taudinaiheuttajat ovat kohdunkaulansyöpää aiheuttava papilloomavirus eli HPV, ja klamydia. Marraskuussa 2013 rokotusohjelmaan tullut HPV-rokote tarjoaa nuorille tehokkaan ja turvallisen keinon vähentää HPV tartuntoja ja sen myötä kohdunkaulan syöpää. Klamydian ehkäisyssä avainasemassa on kondomin käyttö. Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama ja Väestöliiton sekä THL:n juuri liikkeelle lähtenyt Kumita-kampanja on erinomainen esimerkki siitä, miten nuorten seksuaaliterveyteen voidaan vaikuttaa sosiaalisen median keinoin.

Hyvät kuulijat,

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteiden uudistamisesta on saavutettu yhteisymmärrys. Uuden toimintaohjelman toimeenpano osuu aikaan, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristössä on tapahtumassa varsin suuria muutoksia. Synnytysyksikköjen keskittäminen on yhtenä esimerkkinä. Synnytys-sairaaloiden keskittyminen edellyttää kunnan äitiyshuollon ja synnytyssairaalan tiiviimpää yhteistyötä. Tätä voidaan toisaalta tehdä rakenteiden kautta, ja toisaalta terveydenhuoltolain tavoitteiden pohjalta. Terveystenhuoltolaissa tavoitteena on erikoisalan konsultaatioiden vienti lähelle asiakkaita. Esimerkiksi gynekologit voivat pitää etäpoliklinikkaa äitiysneuvoloissa.

Sote-alueet tarjoavat uusia mahdollisuuksia myös seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseksi: peruspalvelut vahvistuvat, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta tiivistyy ja toimintakäytäntöjen yhtenäistämisestä tulee helpompaa. Seksuaaliterveys on hyvä esimerkki siitä, miten hyvinvointi on eri osatekijöistä muodostuva kokonaisuus: fyysisen ja psyykkisen lisäksi sosiaalinen ulottuvuus on merkittävässä asemassa.

Seksuaali- ja lisääntymisterveys on olennainen osa terveyttä ja terveyden edistämistä. Terveyden edistäminen on tähän asti ollut kuntien tehtävänä. On varmistettava, että se jatkossa olisi myös uusien sote-alueiden keskeinen tehtävä. Näin pystyttäisiin nykyistä paremmin ehkäisemään myös seksuaaliterveyteen liittyvien terveyserojen kehittymistä.

Hyvät kuulijat

Sosiaali- ja terveysministeriön Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelman 2012 - 2016 tarkoituksena on luoda pysyviä rakenteita tyttöjen ympärileikkauksen ehkäisyyn. Näin varmistetaan tyttöjen ympärileikkauksen ehkäisyyn ja hoitoon tarvittavan osaamisen säilyminen, sekä ennaltaehkäisevän työn pitkäjänteinen kehittäminen. Asiaan liittyy myös kansainvälisiä sitoumuksia. Toimintaohjelmalla Suomi vastaa osaltaan näihin sitoumuksiin naisten ja lasten ihmisoikeuksien edistämiseksi, sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi.

Tyttöjen sukuelinten silpominen tai tyttöjen ympärileikkaus on tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksia loukkaava käytäntö. Käytäntö on tyttöihin kohdistuvan väkivallan muoto, ja rikoslaissamme kielletty. Toimenpide liitetään usein myös kunniaan liittyvään väkivaltaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on ohjeistanut tyttöjen ympärileikkauksen ehkäisyä aikaisemminkin, mutta Sisäministeriön ensimmäinen Sisäisen turvallisuuden ohjelma edellytti viime vuosikymmenellä toimenpiteen ennaltaehkäisyyn liittyvän materiaalin ja osaamisen varmistamisesta. Tämän johdosta ministeriö päätyi kokoamaan jo olemassa olevan tiedon, ja ohjeistamaan eri toimijoita pitkäjänteiseen toimintaan.

Hyvät kuulijat

On tärkeää, että väestön terveyttä ja hyvinvointia kehittäviä ohjelmia arvioidaan säännöllisesti. Kuulemme tänään arvion siitä, mitä tuloksia aiempi SELI ohjelma on saanut aikaan. Julkisen sektorin toiminnan ja vastuun lisäksi tarvitsemme edelleen järjestöjen tekemää ruohonjuuritason vaikuttamista ja työtä. Erityisesti Ihmisoikeusliitolla on pitkä kokemus tästä työstä. Ihmisoikeusliitto on toiminut koordinaatitahon puuttuessa pitkään myös materiaalin tuottajana ja kouluttajana. Heidän osaamistaan ja panostaan tarvitaan osaamisen suhteen edelleen, mutta vastuu koordinoinnista on nyt Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksella. Maahanmuuttajien keskuudessa tehtävää työtä ja heidän yhteisöittensä asenteisiin vaikuttamista ei voida tehdä valtion keskushallinnosta. Siihen tarvitaan maahanmuuttajajärjestöjä ja muita järjestöjä, joilla on maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyviä hankkeita. Kullakin vastuutaholla on oma roolinsa. Ministeriöstä haluamme olla tukemassa ja koordinoimassa eri tahojen keskinäistä yhteistyötä.

Toivon, että tämäkin päivä toimii yhteistyön rakentajana ja tarvittavan toiminnan aktivoijana. Sitä tarvitaan, jotta voittaisimme tämän synkän tyttöjen ja naisten terveyttä, hyvinvointia ja ihmisoikeuksia uhkaavan perinteen.

Lopuksi esitän kiitokseni Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle ja erityisesti sen Seksuaali- ja lisääntymisterveyden yksikölle. Toimikoon ohjelman nimi meille kaikille tienviittana ja rohkaisijana: edistä, ehkäise, vaikuta!